

УДК 657

Лазаришин А. В., аспірант (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті охарактеризовано динаміку основних оціночних показників розвитку транспортної галузі України. Досліджено стан та напрямки розвитку транспортної галузі Рівненської області. Здійснено порівняння вантажних перевезень і перевезень пасажирів транспортом у цілому та автотранспортом зокрема. Оцінено динаміку обсягів реалізованих послуг транспортними підприємствами. Проаналізовано динаміку фінансових результатів транспортних підприємств. *Ключові слова:* транспортна галузь, розвиток, автотранспорт, перевезення, аналіз.

Вступ. Транспорт відіграє надзвичайно важливу роль в економічній системі будь-якої країни світу. Адже від обсягів, швидкості і якості перевезень залежить своєчасність забезпечення підприємств різних форм власності матеріальними і трудовими ресурсами, а також виконання договірних зобов'язань підприємств з постачання готової продукції і товарів покупцям і замовникам. Тому від ефективності роботи транспортних підприємств залежить ефективність інфраструктурної політики держави у цілому, і кожного регіону України зокрема.

Аналіз останніх досліджень. На сьогодні проведено значне число досліджень щодо соціально-економічного значення транспортної галузі, її завдань, функцій, теоретико-методичних засад її державного регулювання, управління окремими транспортними підприємствами. Проблемам економіки та управління транспортним сектором присвячені дослідження науковців А.В. Базиліук, О.В. Бойко, Н.М. Бондар, Н.А. Боровик, З.В. Валіулліної, Б.Л. Геронімуса, О.П. Голикова, З.П. Двуліт, О.С. Ігнатенка, В.Є. Канарчук, О.М. Криворучко, Л.А. Олександрова, А.В. Стукало, В.Г. Шинкаренка, М.А. Хвесика, І.О. Хоменко, В.В. Хрустальнової та ін.

Методика досліджень. Недостатньо вивченими є питання, пов'язані з моніторингом тенденцій розвитку транспорту в Україні, зокрема у Рівненській області, з позицій урахування їх позитивно і негативно діючих факторів для потреб аналітичного забезпечення управління автотранспортними підприємствами. У ході опрацювання

статистичної інформації по Україні в цілому та Рівненській області з використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження буде проаналізовано динаміку основних оціночних показників, пов'язаних з обсягами наданих послуг у розрізі вантажних і пасажирських перевезень.

Постановка завдання. Метою статті є визначення основних тенденцій розвитку суб'єктів господарювання транспортної галузі на основі узагальнення статистичної інформації.

Результати досліджень. Транспортна галузь у всіх національних економіках відіграє надзвичайно важливу роль – вона забезпечує потоки матеріальних і трудових ресурсів, безперебійну роботу інших секторів економіки, є самостійним джерелом формування валового внутрішнього продукту. Як зазначає О.І. Никифорок, транспорт і продукція транспорту, а саме послуги з транспортування вантажів і пасажирів та користування інфраструктурою є важливими у розвитку економічних відносин, виробництва та збуту продукції і послуг. В умовах глобалізації та процесах посилення регіональної інтеграції ефективність та якість транспортних та інфраструктурних послуг є істотними факторами у забезпеченні конкурентоспроможності країн та регіонів [1, С. 5]. У таблиці 1 наведено динаміку валового внутрішнього продукту транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності за період 2010-2015 років.

Аналізуючи показники валового внутрішнього продукту України за період з 2010 року по 2015 рік, потрібно відзначити стійку тенденцію до зростання показників ВВП з 1079346 млн грн у 2010 році до 1979458 млн грн у 2015 році (на 900112 млн грн або на 83,4%). Також, з 2010 року по 2015 рік простежується зростання частки транспортної сфери у відношенні до всього ВВП, з 83027 млн грн у 2010 році до 131209 млн грн у 2015 році (на 48182 млн грн). У 2015 році порівняно з 2014 роком показники зросли на 30320 млн грн. Крім цього, потрібно відзначити динаміку до зменшення відсоткової частки ВВП транспортної галузі у відсотковому еквіваленті до всього ВВП України за 2010-2015 роки, а саме: у 2015 році порівняно з 2010 роком показники зменшились з 7,69% до 6,63% – на 1,0 відсоткових пункти, однак необхідно виділити також зростання цього показника у 2015 році порівняно з 2014 роком – на 0,27 в.п.

Таблиця 1

Динаміка валового внутрішнього продукту України за
2010-2015 рр.(сформовано автором з використанням [2])

Роки	Всього ВВП, млн грн	ВВП транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	У % до всього ВВП
2010	1 079 346	83 027	7,69
2011	1 299 991	103 179	7,94
2012	1 404 669	98 859	7,04
2013	1 465 198	104 483	7,13
2014 ¹	1 586 915	100 889	6,36
2015 ¹	1 979 458	131 209	6,63
2015 у % до 2010	183,4	158,0	-1,06 в.п.
2015 у % до 2014	124,7	130,0	0,27 в.п.

¹ - Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

На цю динаміку суттєво впливали зміни у обсягах вантажних і пасажирських перевезень (табл. 2).

Відстежуючи динаміку вантажних перевезень, слід зазначити, що в Україні у 2000-2013 роках їх обсяг постійно зростав з 672,1 млн тонн у 2000 році до 757,6 млн тонн у 2013 році (на 12,7%), та внаслідок складної політичної та соціально-економічної ситуації у 2014-2015 роках простежується спад обсягів вантажних перевезень. У 2015 році порівняно з 2000 роком скорочення обсягів становило 71,1 млн тонн, а порівняно з 2014 роком – 70,2 млн тонн. У відсотковому співвідношенні у 2015 році порівняно з 2014 роком відбулося зменшення обсягу вантажних перевезень на 10,5%. Це пов'язано з переорієнтацією напрямів розвитку економіки країни. Також протягом 2002-2015 років відбулося збільшення частки вантажних перевезень автомобільним транспортом у загальній кількості вантажних перевезень, з 21,0% у 2002 році до 24,5% у 2015 році.

Також, аналізуючи показники вантажообороту України за 2000-2015 роки, простежується динаміка до зростання обсягів вантажообороту з 369,2 млрд ткм у 2000 році до 379,0 млрд ткм у 2013 році (на 9,8 млрд ткм, або на 2,6%). Починаючи з 2014 року відмічаємо спад обсягів вантажообороту автомобільним транспортом.

Таблиця 2

Динаміка вантажних перевезень в Україні за
2000–2015 рр.(сформовано автором з використанням [2])

Роки	Перевезе- но вантажів, млн т	В тому числі автомобіль- ним транспо- ртом	Вантажо- оборот, млрд ткм	В тому числі автомобіль- ним транспо- ртом
2000	672,1	-	369,2	-
2001	752,1	-	384,5	-
2002	770,1	161,4	398,1	12
2003	855,8	176,0	450,7	14,1
2004	826,9	124,4	469,4	15,3
2005	809,3	126,5	460,6	19,7
2006	858,4	154,8	477,2	25,3
2007	902,7	169,7	496,4	29,4
2008	891,8	186,6	491,7	37,4
2009	695,7	140,0	380,0	33,9
2010	755,3	158,2	404,6	38,7
2011	811,7	178,3	426,4	36,4
2012	772,8	179,0	394,6	39,2
2013	757,6	183,5	379,0	40,5
2014 ¹	671,2	178,4	335,1	37,8
2015 ¹	601,0	147,3	315,3	34,4
2015 р. у % до 2000 р.	89,4	-	85,4	-
2015 р. у % до 2014 р.	89,5	82,6	94,1	91,0

¹ – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

² – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Так, у 2015 році порівняно з 2000 роком зменшення обсягів становило 53,9 млрд ткм, а порівняно з 2014 роком на 19,8 млрд ткм. У відсотковому співвідношенні, у 2015 році порівняно з 2000 роком відбулося зменшення обсягів вантажообороту на 14,6%, у 2015 році порівняно з 2014 роком на 5,9%. Також за період з 2002 року по 2015 рік простежується відчутне збільшення частки вантажообороту ав-

томобільним транспортом від загальної кількості вантажообороту України, з 3,0% у 2002 році до 10,9% у 2015 році.

Відбулися також зміни у обсягах пасажирських перевезень за аналізований період (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка пасажирських перевезень в Україні за 2000-2015 рр.
(сформовано автором з використанням [2])

Роки	Перевезено пасажирів, млн	В тому числі автомобільним транспортом	Пасажирооборот, млрд пас. км	В тому числі автомобільним транспортом
2002	3565,0	3090,6	89,1	36,2
2003	3778,2	3290,7	95,8	40,2
2004	4187,7	3720,3	104,7	47,5
2005	4302,3	3840,2	111,4	52,8
2006	4453,9	3987,8	116,3	54,2
2007	8835,0	4174,1	144,4	56,2
2008	8331,2	4368,7	147,3	61,4
2009	7274,1	4012,9	130,1	55,3
2010	6837,7	3719,4	129,8	52,1
2011	6972,9	3604,6	134,2	51,4
2012	6812,3	3448,7	132,5	50,4
2013	6620,0	3340,8	128,5	49,1
2014 ¹	5899,5	2915,3	106,1	42,7
2015 ²	5175,7	2259,8	97,3	34,8
2015 р. у % до 2002 р.	145,2	73,1	109,2	96,1
2015 р. у % до 2014 р.	87,7	77,5	91,7	81,5

¹ – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

² – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Аналізуючи пасажирські перевезення в Україні, можна зазначити, що упродовж 2002-2015 років приблизно 50% усіх пасажирських перевезень здійснювалось за допомогою автомобільного транспорту. Також, у період з 2002 року по 2015 рік простежується дина-

міка до збільшення кількості перевезених пасажирів з 3565,0 млн у 2002 році до 5175,7 млн у 2015 році (на 1610,7 млн пас, або на 45,18%). У відсотковому співвідношенні у 2015 році порівняно з 2002 роком кількість перевезених пасажирів збільшилась на 45,2%, а порівняно з 2014 роком зменшилась на 12,3%. Це в основному пов'язано зі зростанням тарифів на перевезення та зниженням рівня платоспроможності населення, здорожчанням паливно-мастильних матеріалів, переорієнтацією пасажиропотоку на більш дешевий залізничний транспорт, а також структурними змінами у напрямках пасажиропотоків. Частка пасажирів, перевезених автомобільним транспортом відносно загальної кількості перевезень по Україні, протягом 2002-2013 років має тенденцію до зростання з 3090,6 млн у 2002 році до 3340,8 млн у 2013 році (на 250,2 млн, або на 8,1%). У 2014-2015 роках показники знизились. Зокрема, у відсотковому співвідношенні, у 2015 році порівняно з 2002 роком частка пасажирів, перевезених автомобільним транспортом зменшилась на 26,9%, а порівняно з 2014 роком на 22,5%. Це пов'язано з припиненням функціонування деяких автомобільних шляхів, зміною пасажиропотоків.

Відстежуючи динаміку пасажирообороту в Україні за 2002-2015 роки, потрібно відзначити стійку тенденцію до зростання показників пасажирообороту з 89,1 млрд пас. км у 2002 році до 97,3 млрд пас. км у 2015 році (на 8,2 млрд пас. км, або на 9,2%). У відсотковому співвідношенні у 2015 році порівняно з 2002 роком відбулося збільшення пасажирообороту на 9,2%, а порівняно з 2014 роком відбулося зменшення пасажирообороту на 8,3%. Частка пасажирообороту автомобільним транспортом у загальній кількості пасажирообороту України у період 2002-2014 роки постійно зростала з 36,2 млрд пас. км у 2002 році до 42,7 млрд пас. км у 2014 роц (на 6,5 млрд пас. км, або на 18%). У 2015 році порівняно з 2002 роком показники зменшились на 1,4 млрд пас. км, або на 3,9%. Також у 2015 році порівняно з 2014 роком показники зменшились на 7,9 млрд пас. км або на 18,5%.

З метою порівняння тенденцій у вантажних перевезеннях, проведемо аналіз їх динаміки у Рівненській області та в Україні (табл. 4).

Аналізуючи динаміку вантажних перевезень по Рівненській області за період з 2006 року по 2015 рік, слід відзначити стійку тенденцію до зменшення об'ємів перевезених вантажів з 13643,6 тис. тонн у 2006 році до 10865,5 тис. тонн у 2015 році (на 27781,0 тис. тонн, або на 20,4%). Також слід виділити зменшення частки перевезених вантажів автомобільним транспортом на 42,7% за аналізований період. Спостерігається зменшення обсягів вантажообороту з 10287,7 млн ткм у 2006 році до 9699,5 млн ткм у 2015 році (на 588,2 млн ткм, або на 5,7%). У 2015 році порівня-

но з 2014 роком показники збільшилися на 1%, або на 93,2 млн ткм. Порівняльний аналіз динаміки вантажних перевезень в Україні в цілому та в Рівненській області показав, що темпи росту перевезення вантажів в Рівненській області значно нижчі, ніж по Україні в цілому, – відповідно 79,6% та 89,4% у 2015 році порівняно з 2006 роком та 75,9% і 89,5% у 2015 році порівняно з 2014 роком.

Таблиця 4

Динаміка вантажних перевезень по Рівненській області за 2006-2015 роки (сформовано автором з використанням [2])

Роки	Перевезено вантажів, тис. тонн	В тому числі автомобільним транспортом	Вантажооборот, млн ткм	В тому числі автомобільним транспортом
2006	13643,6	3590,9	10287,7	998,1
2007	15198,7	4122,4	10668,3	1011,1
2008	14934,8	4753,2	10535,7	1188,7
2009	10151,2	3186,5	7488,4	993,4
2010	14041,2	3868,9	9402,4	1284,6
2011	16021,0	4627,2	9633,0	1129,8
2012	14931,1	4011,0	8709,5	1079,6
2013	14896,2	3656,6	9483,4	1065,8
2014	14308,9	3569,7	9606,3	1074,3
2015	10865,5	2059,3	9699,5	989,4
2015 р у % до 2006 р.	79,6	57,3	94,3	99,1
2015 р. у % до 2014 р.	75,9	57,7	101,0	92,1

Водночас вантажооборот по області значно перевищує середні значення по державі – 101,0% відносно 94,1% у 2015 році порівняно з 2014 роком.

В частині пасажирських перевезень також спостерігається суттєва відмінність в динаміці показників (табл. 5).

Аналізуючи динаміку пасажирських перевезень по Рівненській області за 2006-2015 роки, спостерігаємо стійку тенденцію до зменшення кількості перевезених пасажирів з 140,6 млн у 2006 році до 138,3 млн у 2015 році (на 2,3 млн, або на 1,6%). У 2015 році порівняно з 2014 роком показники збільшилися на 5,8 млн або на 4,4%, що є позитивним. Також має місце незначне зменшення частки пасажирів перевезених автомобільним транспортом з 94,2 млн у 2006 році до

93,3 млн у 2015 році – на 0,9 млн, або на 1%. Крім цього, простежується стійка тенденція до зменшення обсягів пасажирообороту з 2948,7 млн пас. км у 2006 році до 2483,6 млн пас. км у 2015 році (на 465,1 млн пас. км або на 15,8%). У 2015 році показники зросли порівняно з 2014 роком на 100,6 млн пас. км або на 4,2%. Також відзначається стійка тенденція до зменшення обсягу пасажирообороту автомобільним транспортом з 1525,9 млн пас. км у 2006 році до 1098,5 млн пас. км у 2015 році – на 427,4 млн пас. км.

Таблиця 5

Динаміка пасажирських перевезень в Рівненській області за 2006-2015 рр. (сформовано автором з використанням [2])

Роки	Перевезено пасажирів, млн	В тому числі автомобільним транспортом	Пасажирооборот, млн пас. км	В тому числі автомобільним транспортом
2006	140,6	94,2	2948,7	1525,9
2007	139,2	97,5	3102,0	1733,4
2008	137,6	90,0	2980,9	1548,3
2009	137,4	91,6	2535,9	1215,4
2010	135,7	94,0	2496,9	1175,6
2011	136,5	97,8	2446,1	1095,4
2012	132,3	96,0	2434,9	1204,7
2013	129,8	98,7	2466,7	1246,4
2014	132,5	100,2	2383,0	1221,1
2015	138,3	93,3	2483,6	1098,5
2015 р. у % до 2014 р.	104,4	93,1	104,2	90,0

Співставлення динаміки пасажирських перевезень по Рівненській області та Україні в цілому засвідчило, що темпи росту кількості перевезених пасажирів були суттєво вищими у Рівненській області порівняно з показниками по Україні в цілому – відповідно 104,4% та 87,7% у 2015 році відносно 2014 року. Аналогічним є характер співвідношення по показнику пасажирообороту – 104,2% та 91,7%.

Узагальнюючи вищенаведене, можна зробити висновок, що у цілому на фоні позитивної динаміки основних показників, що характеризують надання транспортних послуг протягом 2000-2013 років, протягом періоду 2014-2015 років спостерігаються певні спадні тенденції, зумовлені кризовими явищами в економіці країни.

Для їх подолання та з метою реалізації Транспортної стратегії України до 2020 року необхідно здійснити систему заходів, спрямо-

ваних на модернізацію ринку транспортних та інфраструктурних послуг, а саме:

- забезпечення відповідності тарифної політики якості послуг, що надаються;
- забезпечення потреби в перевезеннях необхідними типами рухомого складу;
- зниження часових витрат при здійсненні перевезень;
- забезпечення прозорих механізмів ціноутворення;
- забезпечення безпеки і надійності перевезень;
- забезпечення потреби в перевезеннях у необхідних типах рухомого складу;
- зниження часових витрат при здійсненні вантажоперевезень;
- забезпечення відповідності тарифної політики якості послуг, що надаються;
- забезпечення прозорих механізмів ціноутворення [1, С. 59].

Висновки. Сталий розвиток транспортного сектору є необхідною передумовою соціально-економічного зростання держави у цілому та окремих її регіонів, дієвим інструментом функціонування конкурентоспроможної економіки. Для формування ефективного механізму реалізації Транспортної стратегії України на період до 2020 року необхідно обов'язково враховувати тенденції основних оціночних показників, що системно характеризують транспортний сектор України в цілому та окремих її регіонів.

1. Никифорок О. І. Модернізація наземних транспортних систем України / Олена Ігорівна Никифорок; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2014. – 440 с. 2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gov.stat.ua>

Рецензент: к.е.н., доцент Вовк В. М. (НУВГП)

Lazaryshyn A. V., Post-graduate Student (National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

DEVELOPMENT TRENDS OF THE TRANSPORT SECTOR OF RIVNE REGION

The article described the trend in key performance indicators development of transport industry of Ukraine. The status and directions of development of transport sector of Rivne region has been investigated. Comparison of freight transport and passenger

transportation by transport in general and vehicles in particular is realized. Dynamics of volumes of realized services of the transport companies are estimated. Dynamics of financial results of transport companies are analyzed.

Keywords: transport sector, development, vehicle, transportation, analysis.

Лазаришин А. В., аспирант (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНОЙ ОТРАСЛИ РОВЕНСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье охарактеризована динамика основных оценочных показателей развития транспортной отрасли Украины. Исследовано состояние и направления развития транспортной отрасли Ровенской области. Осуществлено сравнение грузовых перевозок и перевозок пассажиров транспортом в целом и автотранспортом в частности. Оценена динамика объемов реализованных услуг транспортными предприятиями. Проанализирована динамика финансовых результатов транспортных предприятий.

Ключевые слова: транспортная отрасль, развитие, транспорт, перевозки, анализ.
